

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра слов'янських мов

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Польська мова і література, англійська мова, переклад»

Спеціальність **B11 Філологія**

Спеціалізація (за наявності) **B11.033 Слов'янські мови та література
(переклад включно), перша - польська**

Галузь знань **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

Затверджено на засіданні кафедри
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ
Викладач (-і)	канд. філолог. наук, доцент Пелехата Олена Миколаївна
Контактний телефон викладача	050-984-19-86
E-mail викладача	olena.pelekhata@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ» складається з лекційних та практичних занять, в основу яких покладено необхідність розуміння у студентів комплексного уявлення про феномен стереотипів як соціокультурного, мовного та літературного явища.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Основною метою навчальної дисципліни «СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ» - навчити аналізувати їхні прояви в польській, українській та англійській культурах, а також розпізнавати механізми відтворення й трансформації стереотипів у мові, літературі та медіадискурсі.

Цілі навчальної дисципліни «СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ» -

1. Ознайомити студентів із ключовими теоретичними підходами до вивчення стереотипів (філософськими, соціологічними, психолінгвістичними, культурологічними).
2. Вивчити типологію стереотипів: етнічні, національні, гендерні, соціальні, культурні, літературні.
3. Проаналізувати мовні механізми формування та закріплення стереотипів.
4. Розглянути відображення стереотипів у польській, українській та англійській літературі різних епох.
5. Дослідити функціонування стереотипів у сучасних комунікаційних практиках (ЗМІ, реклама, кіно, соціальні мережі).

6. Розвинути навички критичного мислення та деконструкції стереотипних уявлень.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Під час вивчення ОК «СТЕРЕОТИПИ В МОВІ ТА КУЛЬТУРІ»

студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОПП «Польська мова і література, англійська мова, переклад»:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
Практичні заняття	18 год.
Самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
	В11 Філологія	1	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	практ. заняття
1. Тема 1. Вступ. Поняття стереотипу: етимологія, історія концепту, міждисциплінарний характер досліджень. Класичні теорії стереотипів: В. Ліппман, К. Юнг, А. Шюц. Психолінгвістичні підходи: мова як механізм конструювання стереотипів. Місце стереотипів у мові. Кількісні критерії в дослідженні стереотипів.		2	2
Тема 2. Етнічні та національні стереотипи: українські, польські та англомовні культурні коди. Гендерні стереотипи: літературні образи та дискурсивні практики. Дискусія: «Фемінізація мови – руйнування стереотипів чи створення нових?» Елементи аксіосфери. Мовні маркери, що підкреслюють стереотипізацію.		2	4
Тема 3. Стереотипи у медіа та рекламі (на матеріалах сучасних українських, польських та англомовних рекламних кампаній, соціальна реклама, кінематограф). Вплив медіа на сприйняття етнічних і гендерних стереотипів. Розробка альтернативної рекламної кампанії без використання стереотипів: можливості та результат.		2	4
Тема 4. Деконструкція стереотипів та критичне мислення. Стратегії деконструкції стереотипів у науковому дискурсі. Чи можливо повністю уникнути стереотипізації у мові та культурі? Приклади успішної деконструкції у сучасній українській, польській та англомовній літературі/медіа. Стереотипи як виклик міжкультурній комунікації».		2	4

Тема 5. Стратегії перекладу текстів, що містять стереотипи (на прикладі публіцистики чи реклами). Збереження або навмисна трансформація стереотипних елементів. Формування перекладацьких стратегій передачі культурних стереотипів.	2	2	12
Тема 6. Формування порівняльної Карти найпоширеніших стереотипів про українців, поляків та англомовних представників (як у власній культурі, так і у «погляді ззовні»). Приклади (з літератури, медіа) та класифікація їх за категоріями (побутові, характерологічні, мовні, культурні). Формування візуалізації результатів (таблиця, інфографіка, mind map). Значення критичного мислення та уміння працювати з автентичним матеріалом.	2	2	12
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. “Види контролю; Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).
Практичні заняття	Оцінюються за стобальною системою
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню. Мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового контролю – 25 балів.
Підсумковий контроль	Виставляється за підсумком балів за усі виконані завдання – загалом – 100 балів

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Галецький О. М. *Стереотипи в мовленні та свідомості*. – Київ: Либідь, 2012.
2. Щерба Л. В. *Лексичні та фразеологічні стереотипи у сучасній мові*. – Львів: Світ, 2008.
3. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. – Chicago: University of Chicago Press, 1987.
4. Wierzbicka A. *Understanding Cultures Through Their Key Words: English, Russian, Polish*. – Oxford: Oxford University Press, 1997.
5. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. – New York: Basic Books, 2002.
6. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. – Chicago: University of Chicago Press, 1987.
7. Dąbrowska E. *Cognitive linguistics and language teaching*. – Warszawa: PWN, 2010.
8. Ерліх М. *Літературні стереотипи та національний образ у художньому*

тексті. – Київ: Наукова думка, 2009.

9. Bourdieu P. *Language and Symbolic Power*. – Cambridge: Harvard University Press, 1991.
10. Барановська Н. *Стереотипи в українській мові та культурі*. – Київ: КНУ, 2015.
11. Bartmiński J. *Stereotypy i symbole w kulturze ludowej*. – Lublin: UMCS, 2006.
12. Dąbrowska J. *Polskie stereotypy narodowe w języku i literaturze*. – Warszawa: PWN, 2011.

Викладач : Олена ПЕЛЕХАТА